

مقاله‌ی کوتاه علمی

گزارش چهار گونه از سوسک‌های کک مانند (Col.: Chrysomelidae: Alticinae)

از ایران

سایه سری* و هیوا ناصرزاده

مؤسسه‌ی تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور، بخش تحقیقات رده‌بندی حشرات، صندوق پستی ۱۴۵۴، تهران ۱۹۳۹۵.

*مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: serri@ppdri.ac.ir

Report of four species of flea beetles (Col.: Chrysomelidae: Alticinae) from Iran

S. Serri* and H. Naserzadeh

Insect Taxonomy Research Department, Iranian Research Institute of Plant Protection, P.O. Box 1454, Tehran 19395, Iran.

*Corresponding author, E-mail: serri@ppdri.ac.ir

Abstract

Four species of flea beetles (Col.: Chrysomelidae, Alticinae), viz. *Altica tsharynensis* (Ogloblin), *Aphthona pygmaea* (Kutschera), *Longitarsus pulmonariae* Weise and *Neocrepidodera interpunctata* (Motschulsky), collected from the south of Caspian Sea are newly recorded from Iran. Host plants, localities and diagnostic characters of each species are given.

با انجام مطالعات مقدماتی روی فون سوسک‌های کک مانند در جنوب دریای خزر، چهار گونه از این زیرخانواده جمع‌آوری شد که برای اولین بار از ایران گزارش می‌شوند. اسامی گونه‌ها و برخی از مهمترین صفات مشخصه‌ی آنها به شرح زیر می‌باشند:

***Altica tsharynensis* (Ogloblin)**

Synonymy: *Haltica tamaricis* var. *tsharynensis* Csiki et Heikertinger, *Altica stichai* Kral, *Haltica deserticola* Iablokoff-Khznorian, *Altica tamaricis* Lopatin, *Altica lencorana* Konstantinov

صفات تشخیصی: اندازه‌ی بدن ۳/۵ تا ۶ میلی‌متر؛ کناره‌های بال‌پوش‌ها تقریباً موازی هم؛ لبه‌های کناری اداگوس (aedeagus) کوتاه بوده و به ۱/۴ بخش قدامی می‌رسد، شیار میانی اداگوس خیلی کوتاه یا اصلاً وجود ندارد، اداگوس در قسمت انتهایی پهن و کمی نوک‌تیز و دارای دو فرورفتگی جانبی؛ اسپرماتکا (spermatheca) با خمیدگی زیاد.

نمونه‌های مطالعه شده: مازندران، کلاردشت، شمال علم‌کوه، ارتفاع: ۱۷۷۵ متر، مرداد ۱۳۸۴، (سری)، میزبان: *Epilobium cf. hisutum* L (Onagraceae)

توضیحات: (2003) Warchalowski این گونه را به وسیله‌ی شکل قسمت میانی انتهای اداگوس از گونه‌ی *A. lenkorana* جدا کرده است. اما بر اساس کاتالوگ (2005) Gruév & Doeberl، این نام مترادف گونه‌ی *A. tsharynensis* می‌باشد.

پراکنش: این سخت‌بال‌پوش از آذربایجان، گرجستان، روسیه، ارمنستان و قزاقستان گزارش شده است (Gruév & Doeberl, 1997, 2005).

***Aphthona pygmaea* (Kutschera)**

صفات تشخیصی: اندازه‌ی بدن ۱/۷ تا ۲ میلی‌متر؛ برآمدگی شاخک‌ها دوزنقه‌ای شکل؛ فرق سر پهن، براق، کمی برآمده و دارای نقاط کوچک؛ پیش‌گرده دارای نقاط کم و بیش ظریف و پراکنده که در برخی قسمت‌ها پشت سر هم قرار گرفته‌اند؛ بال‌پوش‌ها دارای نقاط بزرگ‌تر و فواصل کمی چین‌خورده؛ قسمت انتهایی اداگوس در دید جانبی خمیدگی جزئی در ناحیه‌ی پشتی دارد.

نمونه‌های مطالعه شده: مازندران، ساری، دودانگه - محمدآباد، ۱۸ کیلومتری شرق فریم، ارتفاع: ۸۸۵ متر، خرداد ۱۳۸۴، (ناصرزاده و سری)، میزبان: *Centaurea iberica* Trev. et Spreng (Asteraceae).

توضیحات: در برخی زیرگونه‌های واقع در بخش‌های مرکزی و جنوبی اروپا و آسیای صغیر، سطح پشتی بدن نقاط واضح‌تری داشته و شکل کلی بدن بیضی کشیده‌تر است، ولی در سایر زیرگونه‌های آن بدن کروی‌تر بوده و نقاط پشتی سطحی‌تر می‌باشند.

پراکنش: این گونه در آسیا از لبنان، اردن، ارمنستان و یمن، و در اروپا از کشورهای اسکاندیناوی تا سبیری، قفقاز و گرجستان گزارش شده است (Gruév & Doeberl, 1997, 2005).

***Longitarsus pulmonariae* Weise**

صفات تشخیصی: اندازه‌ی بدن ۲/۴ تا ۳ میلی‌متر؛ بال‌های زیری اغلب کوتاه شده؛ بدن زرد مایل به قرمز، سر، پشت شکم، سطح بالایی ران پاهای عقب و قطعات دهانی قرمز، بخش

انتهایی ران پاهای عقب تیره؛ نقطه‌گذاری بال‌پوش‌ها نسبتاً درشت؛ مجرای اسپرماتکا دارای ۳-۵ لوپ؛ بخش انتهایی اداگوس ضخیم‌شده.

نمونه‌های مطالعه شده: مازندران، ساری، دودانگه - محمدآباد، ۱۸ کیلومتری شرق فریم، ارتفاع: ۸۸۵ متر؛ بابل، بهنمیر، روشن، ارتفاع: ۳ متر؛ فیروز کوه، ۱۷ کیلومتری شرق پل سفید، ارتفاع: ۱۳۶۵ متر، خرداد ۱۳۸۴، (ناصرزاده و سری)؛ آمل، المده - بلده، کالج رویان، ارتفاع: ۱۵۴۲ متر، تیر ۱۳۸۴، (حاجی‌اسمعیلیان و سری).

این گونه از روی گیاهان *C. iberica* و *Convolvulus arvensis* L. (Convolvulaceae) جمع‌آوری شد.

پراکنش: این گونه در آسیا از ترکیه و ارمنستان، و در شمال اروپا از نروژ، بلژیک، گرجستان و بخش‌هایی از روسیه گزارش شده است (Gruev & Doeberl, 1997, 2005).

***Neocrepidodera interpunctata* (Motschulsky)**

Synonymy: *Crepidodera mitsuhashii* Matsumura

صفات تشخیصی: اندازه‌ی بدن ۲/۶ تا ۳/۵ میلی‌متر؛ پیش‌گرده دارای نقاط متراکم؛ بال‌پوش با ردیف‌هایی از نقاط که طول این ردیف‌ها به ۲/۳ یا ۳/۴ طول بال‌پوش می‌رسد.

نمونه‌های مطالعه شده: مازندران، نور، چمستان، جنگل تحقیقاتی واز، ارتفاع: ۷۵۰ متر، خرداد ۱۳۸۴، (ناصرزاده و سری)؛ فیروز کوه، جاده هراز - بلده، ۹ کیلومتری شرق بلده، ارتفاع: ۱۹۷۰ متر، تیر ۱۳۸۴، (حاجی‌اسمعیلیان و سری)؛ گیلان، ماسال، سلیم‌آباد، ارتفاع: ۵۲۹ متر، تیر ۱۳۸۴، (حاجی‌اسمعیلیان).

میزبان گیاهی این گونه در بررسی‌های انجام شده به طور خاص مشخص نشد ولی نمونه‌هایی از این گونه در جنگلی از درختان توسکا که پوشیده از گیاهان مختلفی از تیره‌ی نعنائیان و گندمیان بود، جمع‌آوری شد.

توضیحات: بسیاری از گونه‌هایی که قبلاً تحت جنس *Crepidodera* Chevrolat نامیده شده‌اند (به جز تعداد معدودی از گونه‌ها در منطقه‌ی نئوتروپیکال و استرالین)، به جنس *Neocrepidodera* Heikertinger تعلق دارند (Konstantinov & Vandenberg, 1996). این جنس در منطقه‌ی

پالئارکتیک حدود ۵۰ گونه دارد. با در نظر گرفتن گونه‌ی *N. interpunctata*، تعداد گونه‌های گزارش شده از این جنس در ایران به ۳ عدد می‌رسد. پراکنش: این گونه در آسیا از قزاقستان، چین و ژاپن، و در اروپا از دانمارک، فنلاند، آلمان لهستان و روسیه، و در آفریقا از الجزایر، مصر، مراکش و تونس گزارش شده است (Gruev & Doeberl, 1997, 2005).

منابع

- Gruev, B. & Doeberl, M.** (1997) General distribution of the flea beetles in the Palaearctic subregion (Coleoptera: Chrysomelidae: Alticinae). *Scopelia* 37, 1-496.
- Gruev, B. & Doeberl, M.** (2005) *General distribution of the flea beetles in the Palaearctic subregion (Coleoptera: Chrysomelidae: Alticinae); Supplement*. 239 pp. Pensoft, Sofia-Moscow.
- Warchalowski, A.** (2003) *Chrysomelidae: the leaf-beetles of Europe and the Mediterranean area*. 600 pp. Natura optima dux Foundation, Warszawa.
- Konstantinov, A. & Vandenberg, N.** (1996) *Handbook of Palaearctic flea beetles (Coleoptera: Chrysomelidae: Alticinae)*. 439 pp. Associated Publishers.